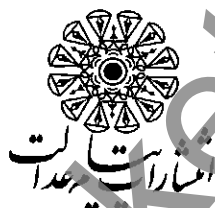

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آتابكان يز د

حميد افضلى

سرشناسه : افضل، حمید، ۱۳۴۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : اتابکان یزد / حمید افضلی.
 مشخصات نشر : تهران : پیام عدالت، ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری : ۲۱۶ ص.
 شابک : ۸-۲۶۳-۱۵۲-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 یادداشت : کتابنامه : ص. [۲۰۵] - ۲۱۱ : همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع : ایران -- تاریخ -- اتابکان یزد، ۵۳۶ - ۷۱۸ ق.
 موضوع : ایران -- تاریخ -- سلجوقیان، ۴۲۹ - ۵۹۰ ق.
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۱ الف ۱۷ الف ۹۱۲ / DSR
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۵۷۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۵۲۹۶۴

اتابکان یزد

مؤلف : حمید افضلی
 ناشر : انتشارات پیام عدالت
 مجری طرح : علی فاتحی نیکو
 صفحه آرایی : ابوالفضل نوفمبرستی
 چاپ اول : ۱۳۹۱
 شمارگان : ۳۰۰ نسخه
 چاپخانه : گلپان

نشانی: خیابان ولی عصر (عج) - میدان منیریه - خیابان شهید معیری
 شماره ۱۴۵ تلفن: ۰۸۴۹-۶۶۴۱۰۸۴۹-۶۶۹۶۳۵۶۶ همراه: ۰۹۱۲۶۱۴۹۵۱۵
 قیمت: ۶۲۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه	۵
بخش اول: اوضاع ایران مقارن روی کار آمدن سلجوقیان	۹
بخش دوم: روند شکل‌گیری نهاد اتابکی و نقش آن‌ها در حکومت سلاجقه	۲۱
بخش سوم: انتقال حکومت کاکویه از اصفهان به یزد	۳۹
بخش چهارم: تاریخ سیاسی و دودمانی اتابکان یزد	۴۹
فصل اول: اتابکان یزد از ابتدا تا آمدن مغولان	۵۰
۱- اتابک رکن الدین سام	۵۲
۲- اتابک عزالدین لنگر (ابوالملوک)	۶۱
۳- اتابک قطب‌الدین	۶۵
۴- اتابک سلطان محمود شاه	۶۹
فصل دوم: اتابکان یزد از آمدن مغولان تا فروپاشی آن‌ها	۷۲
۱- اتابک سلفر شاه	۷۴
۲- اتابک طغان‌شاه (علاءالدوله)	۷۶
۳- اتابک یوسف شاه	۷۹
بخش پنجم: مذهب و تصوف در عصر اتابکان یزد	۸۹

۹۰	فصل اول: موقعیت مذهبی یزد در عصر اتابکان
۹۹	فصل دوم: عرفان و تصوف در عصر اتابکان یزد
۱۰۰	۱ - زمینه‌های شکل‌گیری تصوف
۱۰۲	۲ - دلایل رشد و رونق تصوف
۱۰۴	۳ - رسمیت یافتن تصوف
۱۰۵	۴ - حمایت از صوفیان و خانقاه‌ها
۱۱۲	۵ - خاندان داداها
۱۱۶	۶ - خاندان رکنیه
۱۲۱	۷ - سایر عرفا و مشایخ صوفیه
۱۲۷	بخش ششم: توسعه علم و فرهنگ در عصر اتابکان
۱۲۸	فصل اول: توسعه امور فرهنگی
۱۳۱	فصل دوم: مدرسه‌سازی
۱۴۳	بخش هفتم: روابط اتابکان یزد و حکمرانان کرمان
۱۴۴	فصل اول: افضل‌الدین کرمانی در دربار اتابکان یزد
۱۵۱	فصل دوم: پناهنده شدن اتابک مؤیدالدین ریحان به دربار اتابکان یزد
۱۵۴	فصل سوم: منتجب‌الدین عمده‌الملک یزدی در دربار گراختاییان کرمان
۱۵۹	بخش هشتم: مجدالملک یزدی در دربار ایلخانان مغول
۱۷۱	بخش نهم: خواجه رشیدالدین فضل‌الله و اتابکان یزد
۱۷۲	فصل اول: روابط خواجه رشیدالدین فضل‌الله با اتابکان یزد
۱۷۸	فصل دوم: آثار و وقفیات خواجه رشیدالدین در یزد
۱۸۱	بخش دهم: اقتصاد در عصر اتابکان
۱۹۳	بخش یازدهم: ادبیات در عصر اتابکان
۲۰۵	فهرست منابع و مأخذ

مقدمه

برای پژوهنده تاریخ این نکته بدیهی و روشن است که در طول هزاران سال، سرزمین ایران حوادث بیشماری بر خود دیده اما در این افت و خیزهای متعدد و متوالی سرانجام فرهنگ و تمدن ایرانی فاتح میدان رقابت بوده است.

اگرچه مورخین و محققین زیادی پیرامون تاریخ و فرهنگ ایران کتاب‌ها و مقالات متعددی به رشته تحریر درآورده‌اند، اما عموماً به سلسله‌ها و پادشاهان بزرگ توجه داشته‌اند و کمتر پیرامون حکومت‌های محلی تحقیق و پژوهش صورت گرفته به همین دلیل پژوهش پیرامون حکومت‌های محلی ضروری است و می‌تواند به فهم و درک تاریخ ایران کمک نماید.

حکومت‌های محلی از چند جنبه دارای اهمیت هستند.

۱- از لحاظ سیاسی: حکومت‌های محلی اغلب به عنوان بازوی حکومت مرکزی عمل می‌نمودند و اطاعت حکمرانان محلی برای حکومت مرکزی اهمیت فراوانی داشت، اگر حکومت‌های محلی

علیه حکومت مرکزی دست به شورش می‌زدند گرچه شورش آن‌ها سرکوب می‌شد، اما مشکلات مهمی برای دولت بوجود می‌آوردند. مدت حکمرانی بعضی از حکومت‌های محلی به چندین قرن می‌رسد، به‌طوری که اتفاق می‌افتاد که حکومت‌های مرکزی تغییر می‌کردند اما حکومت‌های محلی به حکمرانی خود ادامه می‌دادند، چنانچه اتابکان لرکوچک که در زمان سلجوقیان شکل گرفتند تا زمان صفویان به حکومت خود ادامه دادند.

۲- از لحاظ اقتصادی: در ایران کشاورزی محور اصلی اقتصاد به شمار می‌رفته و حکومت‌های محلی با در اختیار داشتن قلمرو وسیع، نقش مهمی در اقتصاد کشور داشتند و درآمد دولت با مالیات‌هایی که از کشاورزان گرفته می‌شد تامین می‌گردید، هرگاه حکومت‌های محلی از فرمانروایانی لایق و شایسته برخوردار بودند، مردم آن خطه در آسایش و رفاه بیشتری بسر می‌بردند.

۳- از دیدگاه اجتماعی: حکومت‌های محلی مانند حکومت خودگردان عمل می‌کردند، به همین دلیل ارزش‌های فرهنگی و آداب و رسوم محلی، در این حکومت‌ها بیشتر حفظ می‌شد و تداوم می‌یافت.

۴- از جهت هنر و معماری: حکومت‌های محلی برای اینکه نام نیکی از خود برجای بگذارند، به ابنیه سازی روی آوردند. این ابنیه‌ها

بیشتر شامل مساجد، مدارس و کاروانسراها می‌شد. نگاهی گذرا به تاریخ حکومت‌های محلی نشان می‌دهد که چگونه انواع هنرهای مختلف از قبیل خطاطی، نقاشی، گچ‌بری، سفال‌سازی و کاشی‌کاری در ساختمان مساجد و مدارس که در مناطق تحت نفوذ آن‌ها بود به کار گرفته شده است.

۵- از لحاظ ادبیات: در دربار حکومت‌های محلی شاعران و ادیبان زیادی رفت و آمد می‌کردند به طوری که بسیاری از حکمرانان محلی، شهرت خود را مدیون مداحی شعرای دربار خود هستند.

مدایح سعدی در مورد سعد بن زنگی و یا اشعار حافظ در مدح شیخ ابواسحاق نمونه بارز این گونه مدایح می‌باشد. این حکومت‌ها همچنین به ادبا، علما، عرفا، اطباء و نویسندگان اهمیت فراوانی می‌دادند، چنانچه ابوعلی سینا در اصفهان به گرمی از طرف کاکویه پذیرفته شد و مقدم افضل الدین کرمانی توسط اتابکان یزد گرامی داشته شد. رقابت این دربارهای محلی در جذب شخصیت‌ها بزرگ سبب رونق و ترقی علوم گردید.

نهاد اتابکی به عنوان یک نهاد اجتماعی که بعداً تبدیل به حکومت‌های محلی شد از بطن حکومت سلجوقیان سر برآورد. آن‌ها در مدت کوتاهی در سراسر این امپراطوری بزرگ ریشه دوانیدند و کار آن‌ها چنان قوت گرفت که قادر بودند سلطانی را عزل یا نصب نمایند.

اتابکان یزد از جمله حکومت‌های محلی هستند که سال‌های

متمادی بر بخش‌های از مرکز ایران حکومت کردند. عصر آن‌ها را باید دوران طلایی مردمان این منطقه دانست زیرا در این زمان ادبیات هنر و معماری و صنعت و تجارت به اوج رونق و ترقی خود رسید.

حمید افضلی

www.ketab.ir